folk/ed. Derg, 2020; 26(1): 87-113
DOI: 10.22559/folklor.1032

Kırım Karay Türkleri Arasında Köroğlu Destanının İzleri

Epic of Koroghlu Traces Between Crimean Karay Turks

Fatih Şayhan*

Öz

Türk destancılık geleneğinin en önemli anlatmalarından olan Köroğlu Destanı, Türkistan'dan Balkanlar'a kadar Türk kültür coğrafyasının hemen hemen tamamında yer edinmiştir. Bunda şüphesiz ki, Türk insanının tarihsel süreç içerisinde birbirinden farklı ve çok uzak coğrafyalarda yaşamış olsa da en önemli tarihsel varlık alanı olan dilinin birleştirici ve eriştirici yönünün payı büyüktür. Bu bakımdan Türk dünyası coğrafyası içerisinde aktarım ve yayılma bakımından en çok kültürel çeşitliliğe uğrayan anlatıların başında Köroğlu Destanı gelir. Köroğlu Destanı, Kırım Karay Türkleri arasında da kendisine yer edinmiş; Kırım Karay Türklerinin "mecuma" adını verdiği İbrani harfli matbu basımlı bir mecmuada Köroğlu'na ait halk şiirlerinin bulunduğu tarafımızdan gözlemlenmiştir. Museviliğin Karaizm mezhebine mensup olan Karay Türkleri, sözlü gelenek içerisinde yaşattıkları halk edebiyatı yaratmalarını yazının gücü ile birleştirmiş ve "mecuma" adını verdikleri mecmualara aktarmışlardır. Bu çalışma ile birlikte Kırım'ın Kezlev şehrinde S, Şapşal tarafından kurulan Karay kütüphanesinden alınan matbu bir mecmuada geçen "Kör Oglı" başlıklı 20 şiir İbrani harflerinden Latin harflerine aktarılarak Türkoloji sahasına kazandırılması amaçlanmıştır.

Anahtar sözcükler: *Türk dünyası, Kırım Karay Türkleri, mecmua, Köroğlu destanı, eş metinler*

Geliş tarihi (Received): 11 Nisan 2019 - Kabul tarihi (Accepted): 13 Ekim 2019

* Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı. fatihsayhan@ardahan.edu.tr. ORCID ID 0000-0002-8592-3490.

Abstract

The epic of Koroghlu, one of the most important narratives of The Turkish epic tradition, has been taken place in almost all of the Turkish cultural geography from Turkistan to the Balkans. Undoubtedly that Turkish people lived in different and very distant regions in the historical process,but language is the most important assembly historical factor. In this respect, Koroghlu Epic is one of the narratives which have been subjected to the most cultural diversity in terms of transference and spread within the geography of the Turkish world. The Epic of Koroghlu has also taken a place among the Crimean Karay Turks; It has been observed in a printed journal with Hebrew letters by us that there were folk poems of Koroghlu. Karay Turks who are belonged to the Karaism sect of Judaism,has combined their creations of folk literature with the power of writing and transferred them to the magazines that they called 'mecuma'. In this study, 20 poems 'Kör Oglı' titled in a magazine taken from Karay library founded by S, Şapşal in Crimea Kezlev city aimed to be transferring to the field of Turkology by transferring from Hebrew letters to Latin letters.

Keywords : *Turkish world, Crimean Karay, mecmua, epic of Koroghlu, peer text*

Giriş

Türk anlatı geleneği, değişen/dönüşen dünyanın ruhunu okuma noktasında, çağın ruhuna uygun karakter yaratma ve yaratmış olduğu karakterlere doğal bir canlılık kazandırabilme yetisi bakımından dünya anlatı geleneğinin zirve noktasındadır. Bireyi ve ait olduğu toplumu ruhsal dönüşüm çizgisi üzerinden okumanın metne yansıyan yüzü olan bu anlatılar, zaman içerisinde gelişen sosyolojik olgular neticesinde bir değişim/dönüşüm çizgisine uğrasa da özünde Türk anlatı geleneğinin özgün karakter yaratma ve karakterlere doğal akıcılık katma gücünü ortaya koymaktadır. Bunda şüphesiz Türk kolektif ruhunun ifade gücünü, sanatın her türü ile ortaya koyma yetisinin payı büyüktür. Nitekim yaratılan her bir halk anlatması toplum tarafından zaman içerisinde çağlar ötesi bir dile kavuşturulmuş ve tüm insanlığın ortak hazinesine sunulmuştur.

Türk anlatı geleneği göz önünde bulundurulduğunda; herhangi bir halk anlatmasının bir yerden başka bir yere sözlü veya yazılı bir şekilde taşınabildiği ve bu taşınma esnasında anlatının kültürel bellekte çeşitlenme kazandığı pek çok halk anlatmasında görülmektedir. Mitolojik düzlemde ortaya çıkan anlatılar, tarihin aynalarından toplumların yaşam karşısındaki kökensel dinamikleri hakkında gerçeklikler sunar. Bu bağlamda Türk kolektif ruhu kendisini şimdide güncelleme ve anlatı kahramanlarına yeni boyut kazandırma noktasında oldukça derin bir kültürel sese sahiptir. Nitekim evreni ve yaşamı yeniden anlamlandırma sürecinde evrenin yenilenmesi ve sürdürülebilirliğine anlam katmaya yönelik sözün gücü ile birleştirilen anlatılardan bir tanesi de Köroğlu Destanı'dır. Bu bakımdan Türk dünyası içerisinde aktarım ve yayılma bakımından en çok kültürel çeşitliliğe uğrayan anlatıların başında Köroğlu Destanı gelir.[1] Nitekim Köroğlu, Türkistan'dan Balkanlar'a kadar Türk kültür coğrafyasının tamamında tespit edilebildiği gibi aynı zamanda canlıcılık esasına dayalı Türk kültürü ile etkileşim içinde olan diğer topluluklarda da gözlemlenmektedir. Bunda şüphesiz Türk insanının, birbirinden çok uzak coğrafyalarda yaşamış olsa da en önemli tarihsel varlık alanı

olan dilinin birleştirici ve eriştirici özelliği sayesinde kültürel zenginliğini yaşatarak gelecek nesillere aktarma çabasının payı büyüktür.

Boratav, halk hikâyelerinde musanniften ya da hikâyeye mevzu olmuş ve hakikaten yaşamış âşıklardan kalan tek unsurun nazım kısmı olduğunu söyler. Nitekim lirik değeri yüksek olan parçaların halk hikâyelerinin içinden ayrılıp halk türküsü olarak yayılabileceğini ve cönklere geçebileceğini ifade ederek Köroğlu'nun cenk türkülerinin de hikâyelerinden müstakil olarak, sözlü hikâye geleneğinin zayıfladığı veya kaybolduğu yerlerde yayılmış olduğunu ve canlılığını koruduğunu vurgular (Boratav 2011: 75-76). Farklı coğrafyalarda yaşasalar da ortak duygu ve düşüncelerle hareket eden Türk topluluklarının sözlü kültür ürünlerinde bu benzerliklerin olması son derece doğaldır. Çünkü yaratmış olduğu kahramana doğal bir canlılık kazandıran Türk biliş sistemi, o kahramanı sosyal, siyasî ve kültürel hayatının her safhasına yerleştirerek geniş bir yayılma sahası kazandırmıştır.

Türk dünyası epik anlatım ürünlerinin en önemlilerinden olan Köroğlu, Kırım Karay Türkleri arasında da kendisine yer edinmiş; Kırım Karay Türklerinin "mecuma" adını verdiği İbrani harfli matbu basımlı bir mecmuada Köroğlu'na, Âşık Ömer'e ve Gevheri'ye ait halk şiirlerinin bulunduğu tarafımızdan gözlemlenmiştir. Nitekim incelemeye esas aldığımız matbu basımlı mecmua, Erdoğan Altınkaynak tarafından 2003 yılında Kırım'ın Kezlev şehrinde S. Şapşal tarafından kurulan milli "Karay-Bitikliği" kütüphanesinden (Altınkaynak 2006: 29) temin edilmiştir. Mecmua toplam 424 sayfadan oluşmakta olup mecmuanın ilk 85 sayfası elimize geçmemiştir. Mecmuanın 260-270. sayfaları arasında "Kör Oglı" başlığı altında 20 adet şiir çeviri yazı esasına dayanarak İbrani harflerinden Latin harflerine aktarılmıştır. Şiirlerin çeviri yazı esasına dayanarak aktarımı hususunda metne sadık kalınmış ve okunmayan kısımlar (…) şeklinde belirtilmiştir. Yine okuma işaretlerinin noksanlığından dolayı birden fazla kelimeyi karşılayan kısımlar (/) işareti ile gösterilmiştir. Aktarmış olduğumuz şiirlerde geçen kişi ve yer adları ise şiir numaraları ile birlikte şu şekildedir:

Kişi Adları	Yer Adları
Köroğlu (12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 31, 32, 33)	**Anadolu** (16)
Ayvaz (14, 19, 21, 23, 24, 25)	**Çamlıbel** (16, 18, 19, 25, 31, 32)
Bolu Beyi (16, 24)	**Çardaklı** (26)
Telli Hanım (12, 13, 24)	**İstanbul** (17)
Cevher Paşa (13)	**Gürcistan** (19)
Demirci (12, 17, 21, 22)	**Erzurum** (12)
Bezirgan (14, 18, 19, 22, 32)	**Arabistan** (18, 22, 33)
Hıdır Oğlu Mustafa (22, 26)	**Dağıstan** (25)
Hacı Osman (21)	**Edirne** (23)
Reyhan Arap (21)	**Kasımpaşa** (17)
Laz, Türkmen, Arap, Kürt (14, 22, 32, 33)	**Hint, Urum, Yemen, Şam** (14, 15)

Metinler

12) כור אוגלי

דמירג׳י אוגלי ארזורומא ואַרן דא : ואַריף איספאהיליכ סטמגינ גרכ :
גורדוג איספאהיליכ יולא גלמאייר : דונוף ארף אט יאנינדא יאטמגינ גרכ :

אילכ בקישטן בקמאלידיר פארנאלי : אילכ אטישטן אורמאלי דיר סרדארי :
דושמן מוהננט טיר היץ גלמז ברי : דוטטוקלריג אל אילא צכמאניג גרכ :

אבג׳י שהן גיבי אוסטא ואַרן דא : אלא קרנא גיבי סלבור סלן דא :
דושמנא ואַרן דא אט אויינאטן דא : סאגדן סולדן אוקלריג אטמאניג גרכ :

דר יירא דושטיכצא אד איילא ביזי : סן ייניטסין סאיימזסין אלליי יוזי :
בודיר כור אוגלוניג דמירג׳י אוגלונא סוזי : ביזא טללי הנימי טפמגינ גרכ :

12) KÖR OGLI

Demirci oglı İrzurum'a varan da
Varıp ispahilik satmagıñ gerek
Gördüñ ispahilik yola gelmeyir
Dönüp Arap at yanında yatmagıñ gerek

İlk bakıştan bakmalıdır Pargalı
İlk atıştan urmalıdır serdarı
Düşman muhannettir hiç gelmez beri
Duttuklarıñ el ile çekmegiñ gerek

Avcı şahan gibi üste varan da
Ala karga gibi salbur salan da
Düşmana varan da at oynatan da
Sagdan soldan oklarıñ atmagıñ gerek

Der yire düştikçe ad eyle bizi
Sen yigitsin saymazsın elliyi yüzi
Budır Kör Oglu'nıñ ogluna sözi
Bize Telli Hanım'ı tapmagıñ gerek

13) כור אוגלי

גוהר פשאם בוגון דוגיש גונידיר : כסיליפ כללאלר מיידנדא דורסון :
קוץ ייגיטלר יאראסינא בקן דא : שר בט דיי אוז קאניני יאלנסין :

יא בן כור אוגלויים אסר כסרים : קנלי בשי קנגאגימא אסרים :
גוהר פשאם סנא קיליץ בסרים : בגירסקלר אייאקינא דולאנסין :

אורמני דיר קוץ ייגידיג טורמני : קוץ קוזודיר קוץ ייגידיג קורבני :
קויין גיבי דגיטירים זורבני : אץ קורטלריג דורט יאניני דולנסין :

אורמני דיר קוץ ייגידיג אוזוני : אה איטטיכצא סוכר מיידן טוזוני :
גטיר גורם טללי הנים יוזוני : יורכ טזילאנסין גן גילוואלאנסין :

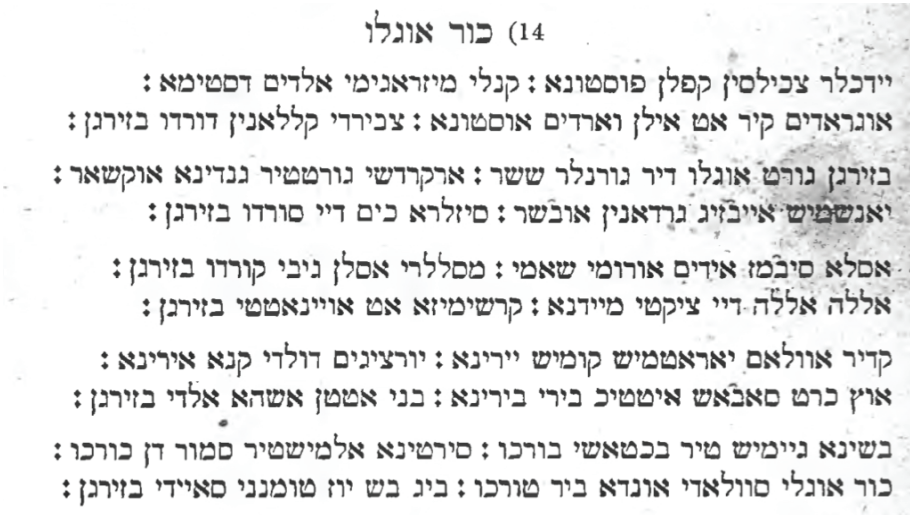
13) KÖR OGLI

Cevher Paşa'm bugün dögiş günidir
Kesilip kelleler miydanda dursun
Koç yigitler yarasına bakan da
Şer bet deyi ün kanını yalansın

Ya ben Kör Oglu'yım asar keserim
Kanlı başı kangacıma asarım
Cevher Paşa'm sana kılıç basarım
Bagırsaklar ayakına dolansın

Ormanıdır koç yigidiñ türmeni
Koç kuzudır koç yigidiñ kurbanı
Koyın gibi dagıtırım zurbanı/zürbeni
Aç kurtlarıñ dört yanını dolansın

Urmanidir koç yigidiñ uzunı
Ah ittikçe söker miydan tozunı
Getir görem Telli Hanım yüzüni
Yürek tazilensin can cilvelensin

14) כור אוגלו

ייִדכלר צכילסין קפלן פוסטונא : קנלי מיזראנימי אלדים דסטימא :
אוגראדים קיר אט אילן וארדים אוסטונא : צכירדי קללאנין דורדו בזירגן :

בזירגן גורט אוגלו דיר גורנלר ששר : ארקרדשי גורטטיר גנדינא אוקשאר :
יאנשמיש אייבזיג גרדאנין אובשר : סיזלרא כים דיי סורדו בזירגן :

אסלא סיבמז אידים אורומי שאמי : מסללרי אסלן ניבי קורדו בזירגן :
אללה אללה דיי ציקטי מיידנא : קרשימיזא אט אויינאטטי בזירגן :

קדיר אוולאם יאראטמיש קומיש יירינא : יורציגים דולדי קנא אירינא :
אוץ כרט סאבאש איטטיכ בירי בירינא : בני אטטן אשהא אלדי בזירגן :

בשינא גיימיש טיר בכטאשי בורכו : סירטינא אלמישטיר סמור דן כורכו :
כור אוגלי סוולאדי אונדא ביר טורכו : ביג בש יוז טומנני סאיידי בזירגן :

14) KÖR OGLI

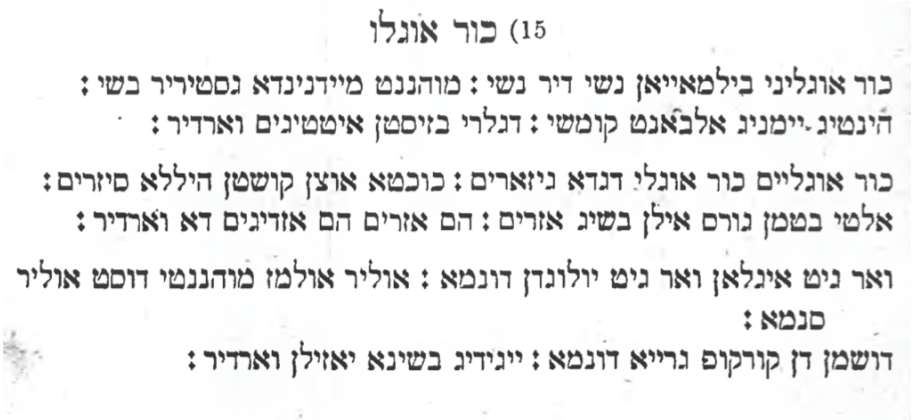
Yidekler çekilsin kaplan postuna
Kanlı mızragımı aldım destime
Ugradım kır at ilen vardım üstüne
Çevirdi kallagın durdu bezirgan

Bezirgan Gürt ogludır görenler şaşar
Arkardaşı Gürt'tir gendine okşar
Yanaşmış Ayvaz'ın gerdanın ovşar
Sizlere kim deyi sordu bezirgan

Asla sivmez idim Urum'ı Şam'ı
Masalları aslan gibi kurdu bezirgan
Allah Allah deyi çıktı miydana
Karşımıza at oynattı bezirgan

Kadir Mevlam yaratmış komış yerine
Yüreçigim doldı kana irine
Üç keret savaş ittik biri birine
Beni attan aşaha aldı bezirgan

Başına giymiştir Bektaşi börkü
Sırtına almıştır samurdan kürkü
Kör oglı sevledi onda bir türkü
Biñ beş yüz tümenni saydı bezirgan

15) כור אוגלו

כור אוגליני בילמאייאן נשי דיר נשי : מוהננט מיידנינדא גסטיריר בשי :
הינטיג-ייטניג אלבאנט קומשי : דגלרי בזיסטן איטטינים וארדיר :

כור אוגליים כור אוגלי דגדא ניזארים : כוכטא אוצן קושטן הילא סיזרים :
אלטי בטמן גורם אילן בשיג אזרים : הם אזרים הם אזדיגים דא וארדיר :

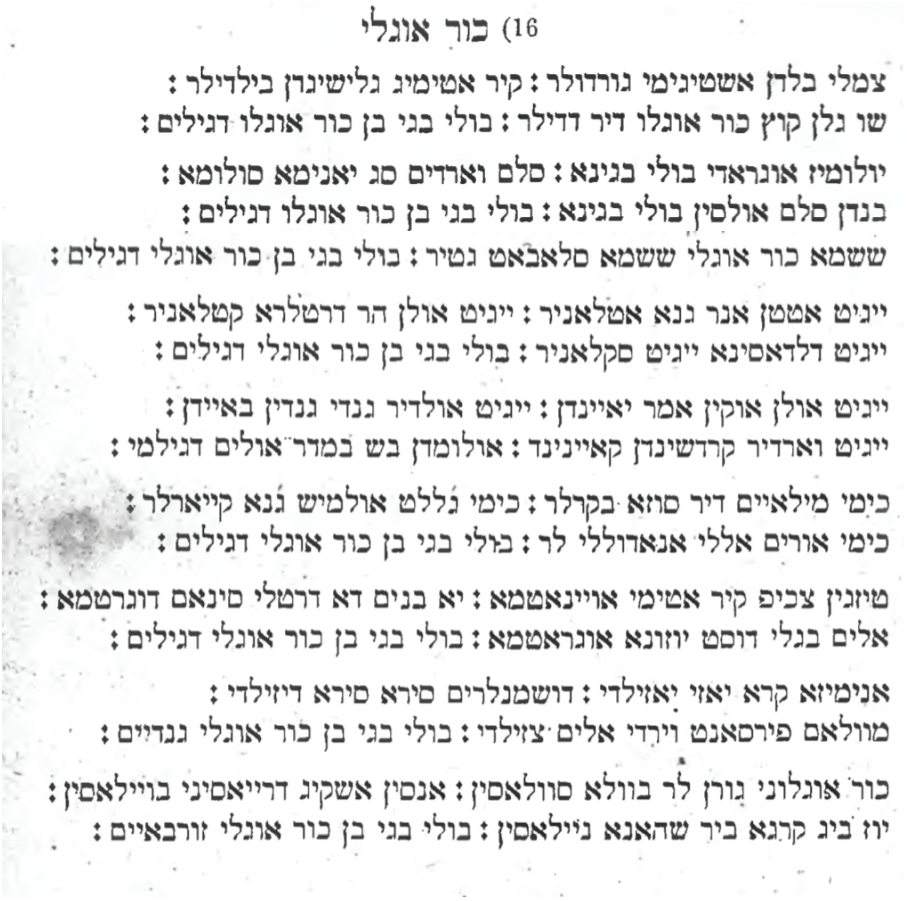
ואר ניט איגלאן ואר גיט יולונדן דונמא : אוליר אולמז מוהננטי דוסט אוליר סנמא :
דושמן דן קורקוס גרייא דונמא : ייגידיג בשינא יאזילן וארדיר :

15) KÖR OGLI

Kör oglını bilmeyen naşidir naşi
Muhannet miydanında gestirir başı
Hint'iñ Yemen'iñ alvant komşı
Dağları bezistan ittigim yerdir

Kör oglıyım Kör oglı dagda gizerim
Kökte uçan kuştan hile sizerim
Altı batman gürs ile başıñ ezerim
Hem ezerim hem ezdigim de vardır

Var git oglan var git yolundan dönme
Olır olmaz muhanneti dost olır sanma
Düşmandan korkup geriye dönme
Yigidiñ başına yazılan vardır

16) כור אוגלי

צמלי בלדן אשטיגימי גורדולר : קיר אטימיג גלישינדן בילדילר :
שו גלן קוץ כור אוגלו דיר דדילר : בולי בגי בן כור אוגלו דגילים :

יולומיז אוגראדי בולי בגינא : סלם וארדים סג יאנימא סולומא :
בנדן סלם אולסין בולי בגינא : בולי בגי בן כור אוגלו דגילים :
ששמא כור אוגלי ששמא סלאבאט גטיר : בולי בגי בן כור אוגלי דגילים :

ייגיט אטטן אנר גנא אטלאניר : ייניט אולן הר דרטלרא קטלאניר :
ייגיט דלדאסינא ייגיט סקלאניר : בולי בגי בן כור אוגלי דגילים :

ייגיט אולן אוקין אמר יאיינדן : ייגיט אולדיר גנדי גנדין באיידן :
ייגיט וארדיר קרדשינדן קאייניגד : אולומדן בש במדר אולים דגילמי :

כימי מילאיים דיר סוזא בקרלר : כימי גללט אולמיש גנא קייארלר :
כימי אורים אללי אנאדוללי לר : בולי בגי בן כור אוגלי דגילים :

טיזגין צכיפ קיר אטימי אויינאטמא : יא בנים דא דרטלי סינאם דוגרטמא :
אלים בגלי דוסט יוזונא אוגראטמא : בולי בגי בן כור אוגלי דגילים :

אנימיזא קרא יאזי יאזילדי : דושמנלרים סירא סירא דיזילדי :
מוולאם פירסאנט וירדי אלים צזילדי : בולי בגי בן כור אוגלי גנדיים :

כור אוגלוני גורן לר בוולא סוולאסין : אנסין אשקיג דרייאסיני בויילאסין :
יוז ביג קרגא ביר שהאנא ניילאסין : בולי בגי בן כור אוגלי זורבאיים :

16) KÖR OGLI

Çamlıbelden aştıgımı gördüler
Kır atımıñ gelişinden bildiler
Şu gelen koç Kör ogludır dediler
Bolı begi ben Kör oglu degilim

Yolumız ugradı Bolı begine
Selam verdim sag yanıma soluma
Benden selam olsın Bolı begine
Bolı begi ben Kör oglu degilim

……..
……..
Şaşma Kör oglı şaşma salavat getir
Bolı begi ben Kör oglu degilim

Yigit attan iner gene atlanır
Yigit olan her dertlere katlanır
Yigit daldasında yigit saklanır
Bolı begi ben Kör oglu degilim

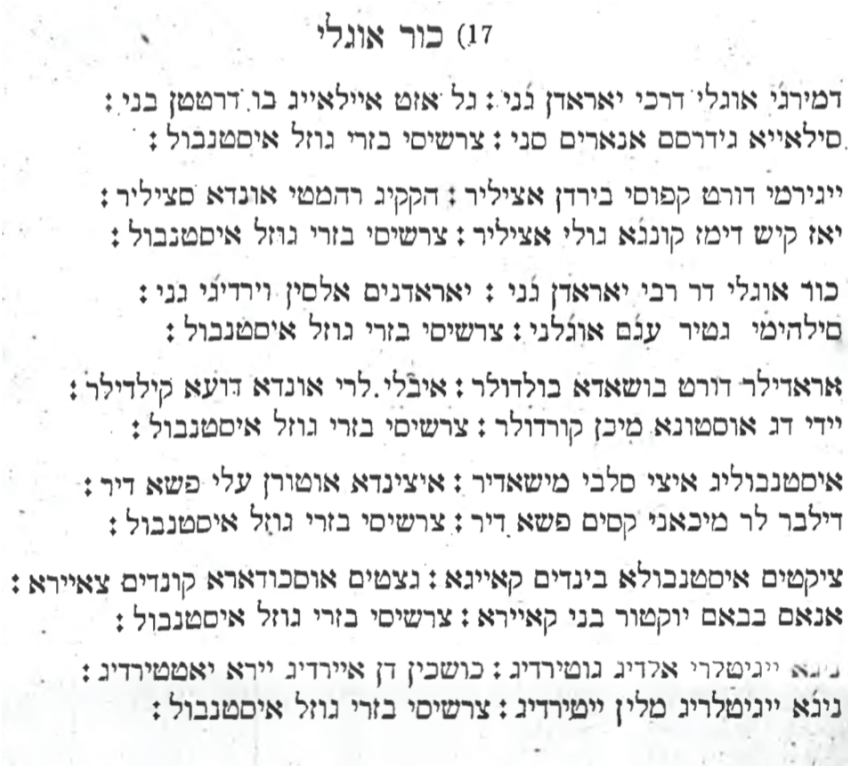
Yigit olan okın emer yayından
Yigit oldır gendi gendin bayıdan
Yigit vardır kardaşından kaynından
Bolı begi ben Kör oglu degilim

Kimi milayimdir söze bakarlar
Kimi cellat olmış cana kıyarlar
Kimi Urım elli Anadollılar
Bolı begi ben Kör oglu degilim

Tizgin çekip Kır atımı oynatma
Ya benim de dertli sinem dogratma
Elim baglı dost yüzüne ugratma
Bolı begi ben Kör oglu degilim

Anımıza kara yazı yazılır
Düşmanlarım sıra sıra dizilir
Mevlam fırsant virdi elim çözilir
Bolı begi ben Kör oglu degilim

Kör oglunı görenler bevle sevlesin
Ensin aşkıñ deryasını boylasın
Yüz biñ karga bir şahana neylesin
Bolı begi ben Kör oglu degilim

17) כור אוגלי

דמירגי אוגלי דרכי יאראדן גני : גל אזט אייליאיג בו דרטטן בני :
סילאייא גידרסם אנארים סני : צרשיסי בזרי גוזל איסטנבול :

ייגירמי דורט קפוסי בירדן אציליר : הקקיג רהמטי אונדא סציליר :
יאז קיש דימז קונגא גולי אציליר : צרשיסי בזרי גוזל איסטנבול :

כור אוגלי דר רבי יאראדן גני : יאראדנים אלסין וירדיגי גני :
סילהימי גטיר עגם אוגלני : צרשיסי בזרי גוזל איסטנבול :

אראדילר דורט בושאדא בולדולר : איבלי לרי אונדא דועא קילדילר :
יידי דג אוסטונא מיכן קורדולר : צרשיסי בזרי גוזל איסטנבול :

איסטנבוליג איצי סלבי מישאדיר : איצינדא אוטורן עלי פשא דיר :
דילבר לר מיכאני קסים פשא דיר : צרשיסי בזרי גוזל איסטנבול :

ציקטים איסטנבולא בינדים קאיינא : נצטים אוסכודארא קונדים צאיירא :
אנאם בבאם יוקטור בני קאיירא : צרשיסי בזרי גוזל איסטנבול :

[illegible] ייניטקרי אלדיג גוטירדיג : כושכין דן אייריג יירא יאטטירדיג :
ניגא ייניטלריג מלין ייטירדיג : צרשיסי בזרי גוזל איסטנבול :

17) KÖR OGLI

Demirci oglı der ki yaradan canı
Gel azat eyleyiñ bu dertten beni
Sılaya gidersem anarım seni
Çarşısı bazarı güzel İstanbul

Yigirmi dört kapusı birden açılır
Hakkıñ rahmeti ondan saçılır
Yaz kış dimez konca güli açılır
Çarşısı bazarı güzel İstanbul

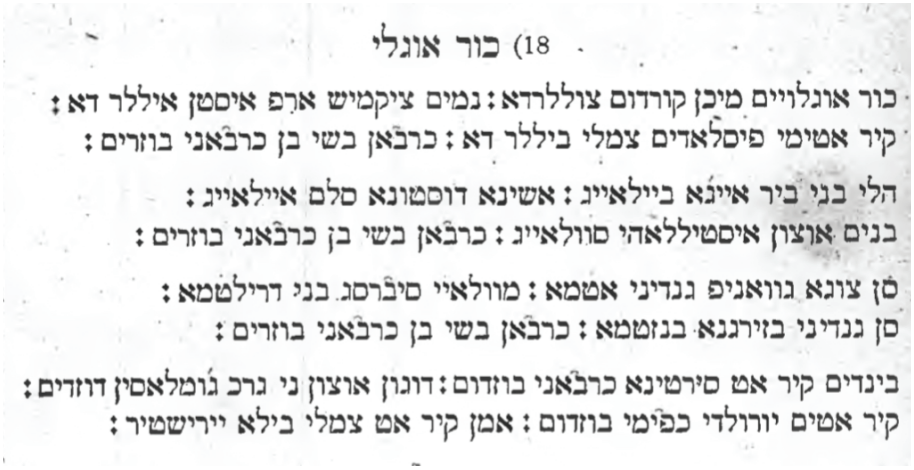
Kör oglı der rabbi yaradan canı
Yaradanım alsın virdigi canı
Silahımı getir Acem oglanı
Çarşısı bazarı güzel İstanbul

Aradılar dört köşede buldular
İvlileri onda du'a kıldılar
Yidi dag üstüne mikan kurdular
Çarşısı bazarı güzel İstanbul

İstanbuliñ içi selbi mişedir
İçinde oturan ‘ali paşadır
Dilberler mikanı Kasımpaşa’dır
Çarşısı bazarı güzel İstanbul

Çıktım İstanbul’a bindim kayıga
Geçtim Üsküdar’a kondım çayıra
Anam babam yoktur beni kayıra
Çarşısı bazarı güzel İstanbul

Nice yigitleri aldıñ götirdiñ
Köşkinden ayırdın yire yettirdiñ
Nice yigitleriñ malın yetirdiñ
Çarşısı bazarı güzel İstanbul

18) כור אוגלי

כור אוגלויים מיכן קורדום צוללרדא : נמים ציקמיש ארפ איסטן איללר דא :
קיר אטימי פיסלאדים צמלי ביללר דא : כרבאן בשי בן כרבאני בוזרים :

הלי בני ביר איינא ביילאייג : אשינא דוסטונא סלם איילאייג :
בנים אוצון איסטיללאהי סוולאייג : כרבאן בשי בן כרבאני בוזרים :

סן צוגא גוואניפ גנדיני אטמא : מוולאיי סיברסנ בני דרילטמא :
סן גנדיני בזירגנא בנזטמא : כרבאן בשי בן כרבאני בוזרים :

בינדים קיר אט סירטינא כרבאני בוזדום : דוגון אוצון ני גרכ גומלאסין דוזדים :
קיר אטים יורולדי כפימי בוזדום : אמן קיר אט צמלי בילא יירישטיר :

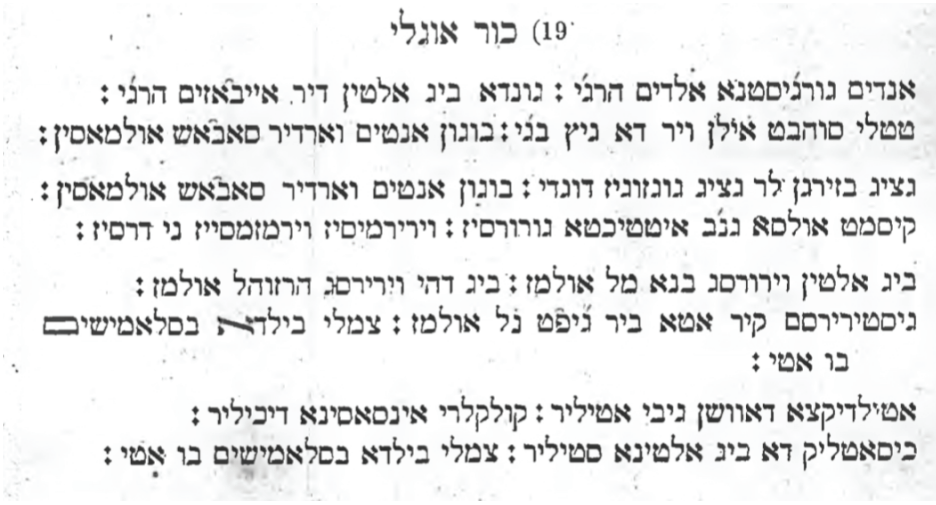
18) KÖR OGLI

Kör ogluyım mikan kurdum çöllerde
Namım çıkmış Arapistan illerde
Kır atımı fısladım Çamlıbillerde
Kervan başı ben kervanı bozarım

Heli beni bir eyice biyleyin
Eşine dostuna selam eyleyin
Benim üçün istillahı sevleyiñ
Kervan başı ben kervanı bozarım

Sen çoga güvenip gendini atma
Mevlayı siverseñ beni darıltma
Sen gendini bezirgana benzetme
Kervan başı ben kervanı bozarım

Bindim Kır at sırtına kervanı bozdum
Dügün üçün ni gerek cümlesin düzdüm
Kır atım yoruldı kefimi bozdum
Kervan başı ben kervanı bozarım

(19 כור אוגלי

אנדים גורגיסטנא אלדים הרגי : גונדא ביג אלטין דיר אייבאזים הרגי :
טטלי סוהבט אילן ויר דא גיץ בגי : בוגון אנטים ואדיר סאבאש אולמאסין :
גציג בזירגן לר גציג גונזוגיז דוגדי : בוגון אנטים ואדיר סאבאש אולמאסין :
קיסמט אולסא גנב איטטיכטא גורורסיז : וירירמיסיז וירמזמסייז ני דרסיז :
ביג אלטין וירורסג בנא מל אולמז : ביג דהי וירירסג הרזוהל אולמז :
גיסטירירסם קיר אטא ביר גיפט נל אולמז : צמלי בילדא בסלאמישים
בו אטי :
אטילדיקצא דאושן גיבי אטיליר : קולקלרי אינסאסינא דיביליר :
כיסאטליק דא ביג אלטינא סטיליר : צמלי בילדא בסלאמישים בו אטי :

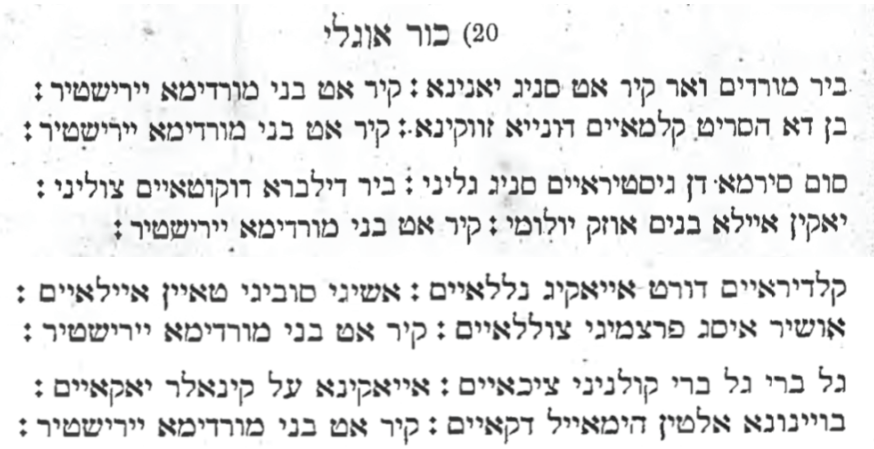
19) KÖR OGLI

Endim Gürcistan'a aldım haracı
Günde biñ altındır Ayvaz'ım haracı
Tatlı sohbet ilen vir de giç bacı
Bugün antım vardır savaş olmasın

Geçiñ bezirganlar geçiñ gögzügiz dogdı
Bugün antım vardır savaş olmasın
Kısmet olsa cenk ittikte görürsiz
Virir misiz virmez misiz ni dersiz

Biñ altın virürseñ bana mal olmaz
Biñ dahi virirseñ harzuhal olmaz
Gistirirsem kır ata bir cift nal olmaz
Çamlı belde baslamışım bu atı

Atıldıkça davşan gibi atılır
Kulakları insesine dikilir
Kisatlıkda biñ altına satılır
Çamlıbelde baslamışım bu atı

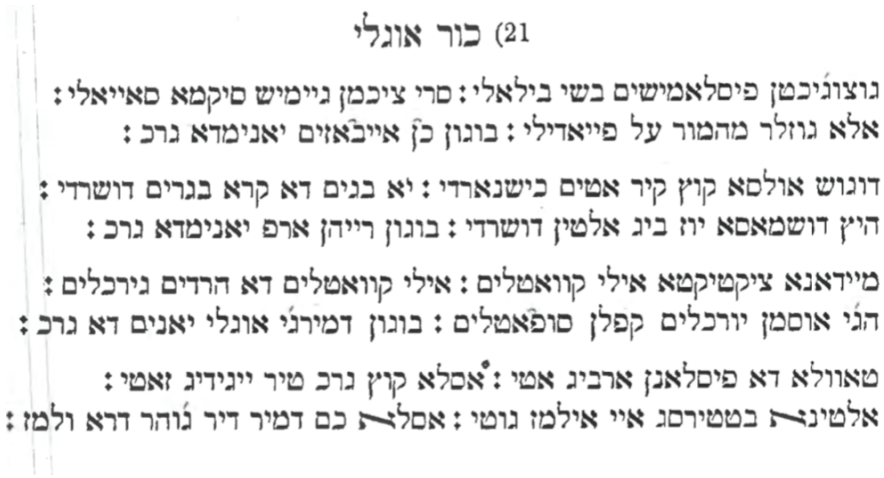
20) כור אוגלי

ביר מורדים ואר קיר אט סניג יאנינא : קיר אט בני מורדימא יירישטיר :
בן דא הסריט קלמאיים דונייא זווקינא : קיר אט בני מורדימא יירישטיר :
סום סירמא דן ניסטיראיים סניג גליני : ביר דילברא דוקוטאיים צוליני :
יאקין איילא בנים אוזק יולומי : קיר אט בני מורדימא יירישטיר :
קלדיראיים דורט אייאקינג נללאיים : אשיני סוביני טאיין אייללאיים :
אושיר איסג פרצמיני צוללאיים : קיר אט בני מורדימא יירישטיר :
גל ברי גל ברי קולניני ציכאיים : אייאקינא על קינאלר יאקאיים :
בויינונא אלטין הימאייל דקאיים : קיר אט בני מורדימא יירישטיר :

20) KÖR OGLI
Bir muradım Kır at seniñ yanına
Kır at beni muradıma yeriştir
Ben de hasrit kalmayım dünya zevkine
Kır at beni muradıma yeriştir

Som sırmadan gistireyim seniñ nalını
Bir dilbere dokutayım çulını
Yakın eyle benim benim uzak olmaz
Kır at beni muradıma yeriştir
Kaldırayım dört ayakıñ nallayım
Aşıgı subıgı tayin eyleyim
Üşir iseñ perçemiñi çullayım
Kır at beni muradıma yiriştir

Gel beri gel beri kulagını çikeyim
Ayakına ‘al kınalar yakayım
Boynuna altın himayil dakayım
Kır at beni muradıma yiriştir

21) כור אוגלי

גוצוגיכטן פיסלאמישים בשי בילאלי : סרי ציכמן גיימיש סיקמא סאייאלי :
אלא גוזלר מהמור על פייאדילי : בוגון כן אייבאזים יאנימדא גרכ :

דוגוש אולסא קוין קיר אטים כישנארדי : יא בנים דא קרא בגרים דושרדי :
היץ דושמאסא יוז ביג אלטין דושרדי : בוגון רייהן ארפ יאנימדא גרכ :

מיידאנא ציקטיקמא אילי קוואטלים : אילי קוואטלים דא הרדים גירכלים :
הגי אוסמן יורכלים קפלן סופאטלים : בוגון דמירגי אוגלי יאנים דא גרכ :

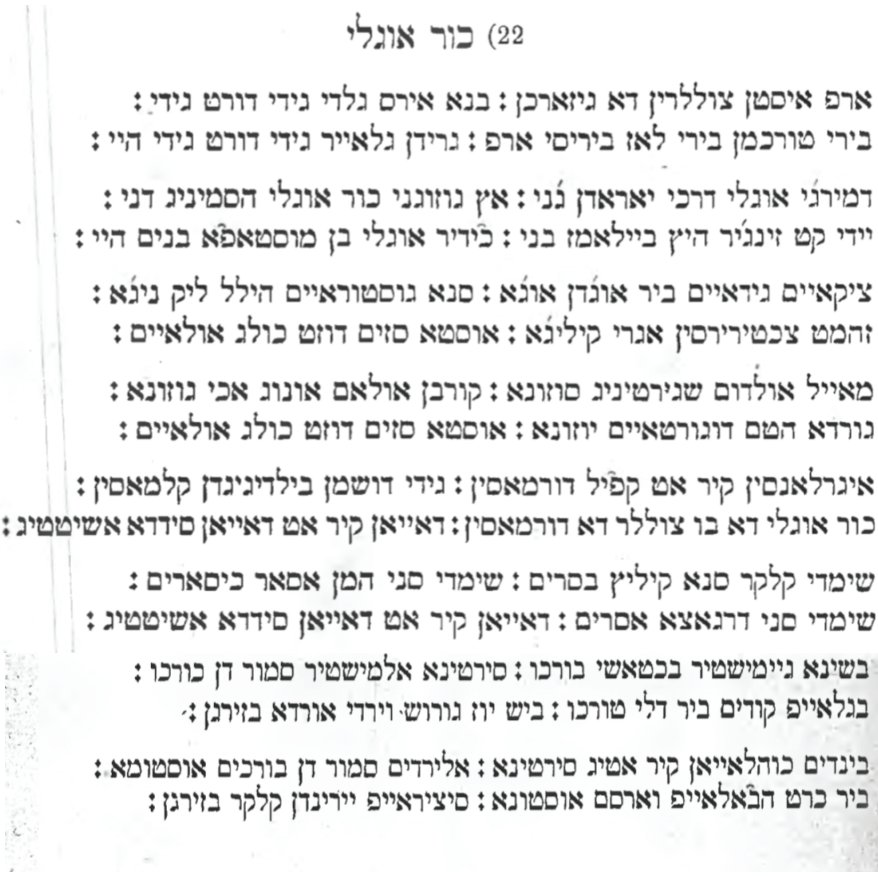
טאוולא דא פיסלאנן ארביג אטי : אסלא קוין גרכ טיר ייגידיג זאטי :
אלטינא בטטירסג איי אילמז גוטי : אסלא כם דמיר דיר גוהר דרא ולמז :

21) KÖR OGLI

Güçücikten fıslamışım başı bilalı
Sarı çikmen giymiş sıkma sayeli
Ala gözler mahmur ‘al payedili
Bugün Han Ayvaz’ım yanımda gerek

Dögüş olsa koç kır atım kişnerdi
Ya beñim de kara bagrım düşerdi
Hiç düşmese yüz biñ altın düşerdi
Bugün Reyhan Arap yanımda gerek

Miydana çıktıkta ili kuvetlim
İli kuvetlim de herdim gireklim
Hacı Osman yüreklim kaplan sufatlım
Bugün Demirci oglı yanımda gerek

22) כור אוגלי

ארפ איסטן צוללרין דא גיזארכן : בנא אירם גלדי גידי דורט גידי :
בירי טורכמן בירי לאז בירסי ארפ : גרידן גלאייר גידי דורט גידי היי :

דמירגי אוגלי דרכי יאראדן גני : אץ גוזוגני כור אוגלי הסטינג דני :
ייידי קט זינגיר היץ בייללאמז בני : כידיר אוגלי בן מוסטאפא בנים היי :

ציקאיים גידאיים ביר אוגדן אוגא : סנא גוסטוראיים הילל ליק ניגא :
זהמט צכטירירסין אגרי קילגא : אוסטא סזים דוזט כולג אולאיים :

מאייל אולדום שגירטינג סוזונא : קורכן אולאם אונוג אכי גוזונא :
גורדא הטם דוגורטאיים יוזונא : אוסטא סזים דוזט כולג אולאיים :

איגרלאנסין קיר אט קפיל דורמאסין : גידי דושמן בילדיגינדן קלמאסין :
כור אוגלי דא בו צוללר דא דורמאסין : דאייאן קיר אט דאייאן סידדא אשיטטיג :

שימדי קלקר סנא קיליץ בסרים : שימדי סני המן אסאר כיסארים :
שימדי סני דרנאצא אסרים : דאייאן קיר אט דאייאן סידדא אשיטטיג :

בשינא גיימישטיר בכטאשי בורכו : סירטינא אלמישטיר סמור דן כורכו :
בגלאייפ קודים ביר דלי טורכו : ביש יוז גורוש וירדי אורדא בזירגן :

בינדים כוהלאייאן קיר אטיג סירטינא : אלירדים סמור דן בורכים אוסטומא :
כיר כרט הבאלאייפ וארסם אוסטונא : סיציראייפ יירינדן קלקר בזירגן :

22) KÖR OGLI

Arap istan çöllerinde gizerken
Bana ıras geldi gidi dört gidi
Biri Türkmen biri Laz birisi Arap
Geriden geleyir gidi dört gidi hey

Demirci oglı der ki yaradan canı
Aç gözüñni Kör oglı hasmınıñ danı
Yidi kat zincir hiç bilemez beni
Hıdır oglı ben Mustafa benim hey

Çıkayım gideyim bir ucdan uca
Sana göstüreyim hilallik nice
Zahmet çektirirsiz ugrı kılıca
Usta sazım düzet kuluñ olayım

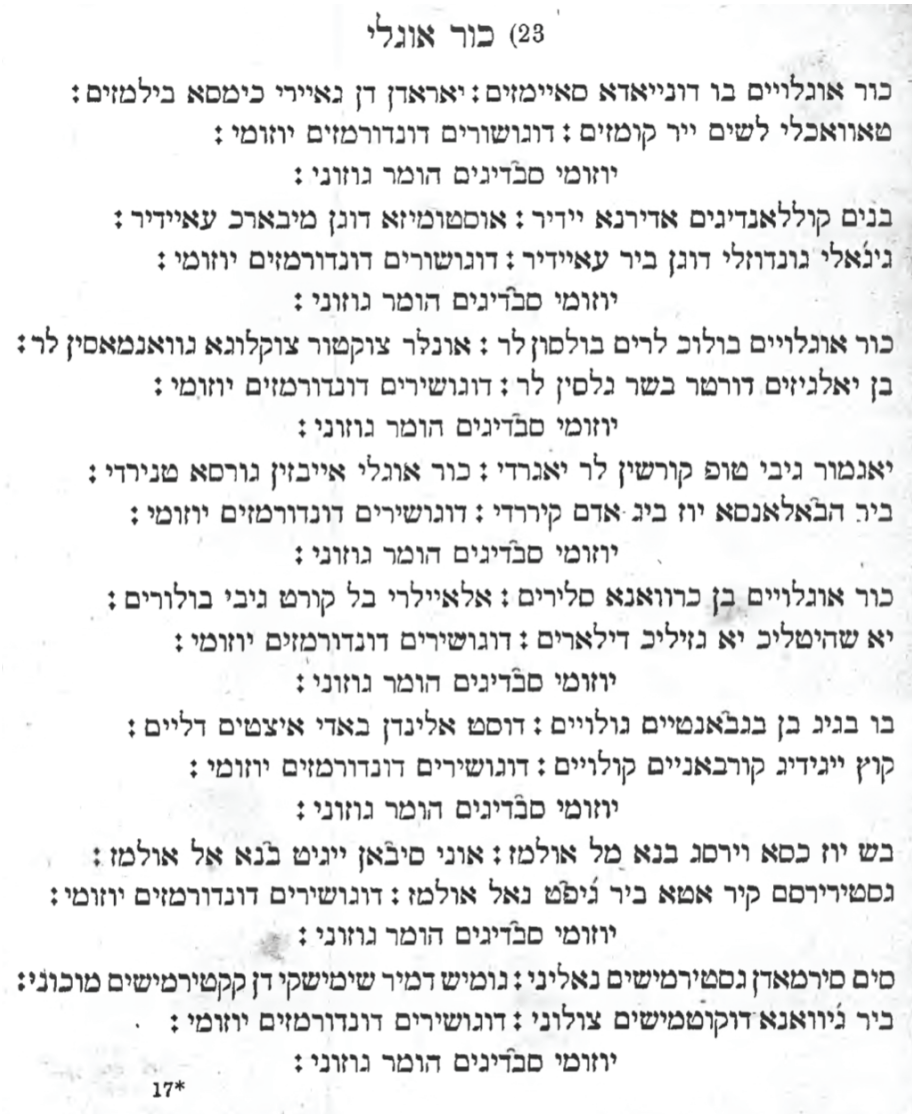
Mayil oldum şegirtiniñ sözüne
Kurban olam onuñ eki gözüne
Görde hatam dogurtayım yüzüne
Usta sazım düzet kuluñ olayım

Igralansın Kır at kafil durmasın
Gidi düşman bildiginden kalmasın
Kör oglı da bu çöllerde durmasın
Dayan kır at dayan sıdda eşittiñ

Şimdi kalkar sana kılıç basarım
Şimdi seni heman asar kiserim
Şimdi seni daragaça asarım
Dayan kır at dayan sıdda eşittiñ

Başına giymiştir Bektaşi börkü
Sırtına almıştır samurdan kürkü
Bañlayıp kodım bir deli türkü
Biş yüz guruş virdi orda bezirgan

Bindim kühleyen kır atıñ sırtına
Alırdım samurdan börkim üstüme
Bir keret havalayıp varsam üstüne
Sıçırayıp yerinden kalkar bezirgan

כור אוגלי (23

כור אוגלויים בו דוניאדא סאיימזים : יאראדן דן גאיירי כימסא בילמזים :
טאוואכלי לשים ייר קומזים : דוגושורים דונדורמזים יוזומי :
יוזומי סבדיגים הומר גוזוני :
בנים קוללאנדיגים אדירנא יידיר : אוסטומיזא דוגן מיבארכ עאיידיר :
גינאלי גונדוזלי דוגן ביר עאיידיר : דוגושורים דונדורמזים יוזומי :
יוזומי סבדיגים הומר גוזוני :
כור אוגלויים בולוכ לרים בולסון לר : אונלר צוקטור צוקלוגא גוואנמאסין לר :
בן יאלגיזים דורטר בשר גלסין לר : דוגושירים דונדורמזים יוזומי :
יוזומי סבדיגים הומר גוזוני :
יאנמור גיבי טופ קורשין לר יאגרדי : כור אוגלי אייבזין גורסא טנירדי :
ביר הבאלאנסא יוז ביג אדם קירדי : דוגושירים דונדורמזים יוזומי :
יוזומי סבדיגים הומר גוזוני :
כור אוגלויים בן כרוואנא סלירים : אלאיילרי בל קורט גיבי בולורים :
יא שהיטליכ יא גזיליכ דילארים : דוגושירים דונדורמזים יוזומי :
יוזומי סבדיגים הומר גוזוני :
בו בגיג בן בנבאנטיים גולויים : דוסט אלינדן באדי איצטים דליים :
קוץ ייגידיג קורבאנייים קולויים : דוגושירים דונדורמזים יוזומי :
יוזומי סבדיגים הומר גוזוני :
בש יוז כסא וירסג בנא מל אולמז : אוני סיבאן ייגיט בנא אל אולמז :
גסטיירסם קיר אטא ביר גיפט נאל אולמז : דוגושירים דונדורמזים יוזומי :
יוזומי סבדיגים הומר גוזוני :
סים סירמאדן גסטירמישים נאליני : גומיש דמיר שימישקי דן ככטירמישים מוכוני :
ביר גיוואנא דוקוטמישים צולוני : דוגושירים דונדורמזים יוזומי :
יוזומי סבדיגים הומר גוזוני :
17*

23) KÖR OGLI

Kör ogluyım bu dünyada saymazım
Yaradandan gayrı kimse bilmezim
Tevekli leşim yir komazım
Dögüşürim döndürmezim yüzümi
Yüzümi sevdigim humar gözüni

Benim kullandıgım Edirne yidir
Üstümize döñen mibarek ‘aydır
Giceli gündüzli dügün bir ‘aydır
Dögüşürim döndürmezim yüzümi
Yüzümi sevdigim humar gözüni

Kör ogluyım bölüklerim bölsünler
Onlar çoktur çokluga güvenmesinler
Ben yalñızım dörter beşer gelsinler
Dögüşürim döndürmezim yüzümi
Yüzümi sevdigim humar gözüni

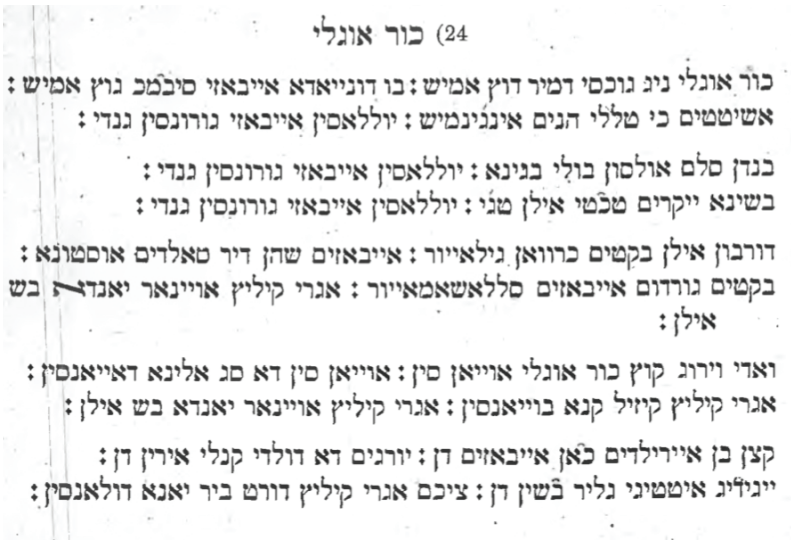
Yagmur gibi top kurşınlar yagardı
Kör oglı Ayvaz’ın görse tanırdı
Bir havalansa yüz biñ adam kırardı
Dögüşürim döndürmezim yüzümi
Yüzümi sevdigim humar gözüni

Kör ogluyım ben kervana salırım
Alayları bir kurt gibi bulurım
Ya şehitlik ya gazilik dilerim
Dögüşürim döndürmezim yüzümi
Yüzümi sevdigim humar gözüni

Bu bagıñ ben bagvantıyım gülüyim
Dost elinden badi içtim deliyim
Koç yigidiñ kurbanıyım kuluyım
Dögüşürim döndürmezim yüzümi
Yüzümi sevdigim humar gözüni

Beş yüz kise virseñ bana mal olmaz
Onı siven yigit bana el olmaz
Gestirirsem Kır ata bir cift nal olmaz
Dögüşürim döndürmezim yüzümi
Yüzümi sevdigim humar gözüni

Sim sırmadan gestirmişim nalını
Gümiş demir şımışkıdan kaktırmışım mökünü
Bir civana dokutmışım çulunı
Dögüşürim döndürmezim yüzümi
Yüzümi sevdigim humar gözüni

כור אוגלי (24

כור אוגלי ניג נוכסי דמיר דוץ אמיש : בו דונייאדא אייבאזי סיבמכ גוץ אמיש :
אשיטטים כי טללי הנים אינגינמיש : יוללאסין אייבאזי גורונסין גנדי :

כנדן סלם אולסון בולי בגינא : יוללאסין אייבאזי גורונסין גנדי :
בשינא ייקרים טכמי אילן טגי : יוללאסין אייבאזי גורונסין גנדי :

דורבון אילן בקטים כרוואן גילאייור : אייבאזים שהן דיר טאלדים אוסטונא :
בקטים גורדום אייבאזים סללאשאמאייור : אגרי קילין אויינאר יאנדא בש
אילן :

ואדי וירוג קוץ כור אוגלי אוייאן סין : אוייאן סין דא סג אלינא דאייאנסין :
אגרי קילין קיזיל קנא בוייאנסין : אגרי קילין אויינאר יאנדא בש אילן :

קצן בן אייריל דים כאן אייבאזים דן : יורגים דא דולדי קנלי אירין דן :
ייגידיג איטטיגי גליר בשין דן : ציכם אגרי קילין דורט ביר יאנא דולאנסין :

24) KÖR OGLI

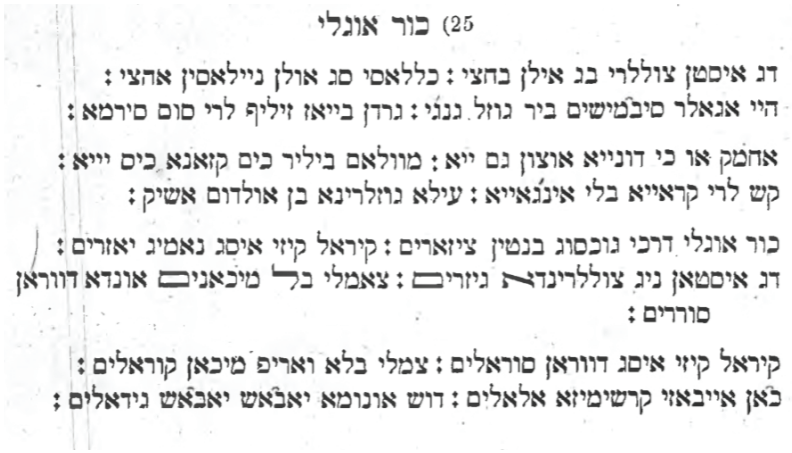
Kör oglunıñ göksi demir duç emiş
Bu dünyada Ayvaz'ı sivmek güç emiş
Eşittim ki Telli Hanım incinmiş
Yollasın Ayvaz'ı görünsin gendi

Benden selam olsun Bolı begine
Yollasın Ayvaz'ı görünsin gendi
Başına yıkarım tahtı ilen tacı
Yollasın Ayvaz'ı görünsin gendi

Dürbün ilen baktım kervan gileyor
Ayvaz'ım şahandır saldım üstüne
Baktım gördüm Ayvaz'ım sallaşamayor
Egri kılıç oynar yanda baş ilen

Vadi virüñ koç Kör oglı uyansın
Uyansın da sag eline dayansın
Egri kılıç kızıl kana boyansın
Egri kılıç oynar yanda baş ilen

Kaçan ben ayrıldım han Ayvaz'ımdan
Yüregim de doldı kanlı irinden
Yigidiñ ittigi gelir başından
Çikem egri kılıç dört bir yana dolansın

כור אוגלי (25

דג איסטן צוללרי בג אילן בחצי : כללאסי סג אולן ניילאסין אהצי :
היי אנאלר סיבמישים ביר גוזל גנני : גרדן בייאז זיליף לרי סום סירמא :

אחמק או כי דונייא אוצון גם ייא : מוולאם בילור כים קזאנא כים ייא :
קש לרי קראייא בלי אינאייא : עילא גוזלרינא בן אולדום אשיק :

כור אוגלי דרכי גוכסוג בנטין ציזארים : קיראל קיזי איסג נאמיג יאזרים :
דג איסטאן ניג צוללרינדא גיזרים : צאמלי בל מיכאנים אונדא דוראן
סוררים :

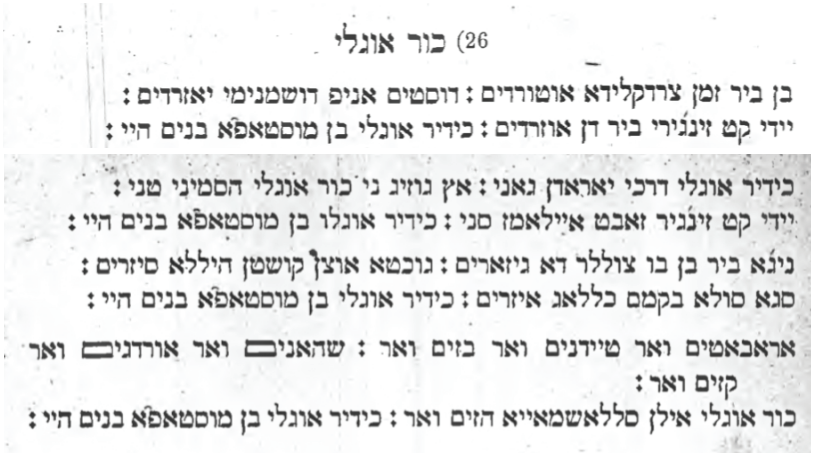
קיראל קיזי איסג דוראן סוראלים : צמלי בלא ואריפ מיכאן קוראלים :
כאן אייבאזי קרשימיזא אלאלים : דוש אונומא יאבאש יאבאש גידאלים :

25) KÖR OGLI
Dagıstan çölleri bag ilen bahçi
Kellesi sag olan niylesin ahçi
Hey agalar sivmişim bir güzel genci
Gerdan biyaz zilifleri som sırma

Ahmak o ki dünya üçün gam yiye
Mevlam bilir kim kazana kim yiye
Kaşları karaya beli inceye
‘İla gözlerine ben oldum aşık

Kör oglı der ki göksüñ bentin çizerim
Kıral kızı iseñ namıñ yazarım
Dagıstannıñ çöllerinde gizerim
Çamlı bel mikanım onda devran sürerim

Kıral kızı iseñ devran sürelim
Çamlı bele varıp mikan kuralım
Han Ayvaz’ı karşımıza alalım
Düş önüme yavaş yavaş gidelim

כור אוגלי (26

בן ביר זמן צרדקלידא אוטורדים : דוסטים אניפ דושמנימי יאזרדים :
ייִדי קט זינגירי ביר דן אוזרדים : כידיר אוגלי בן מוסטאפא בנים היי :

כידיר אוגלי דרכי יאראדן גאני : אץ גוזיג ני כור אוגלי הסמיגי טני :
ייִדי קט זינגיר זאבט איילאמז סני : כידיר אוגלו בן מוסטאפא בנים היי :
ניגא ביר בן בו צוללר דא גיזארים : גוכטא אוצן קושטן הילא סיזרים :
סגא סולא בקמם כללאג איזרים : כידיר אוגלי בן מוסטאפא בנים היי :
אראבאטים ואר טיידנים ואר בזים ואר : שהאניס ואר אורדגיס ואר
קזים ואר :
כור אוגלי אילן סללאשמאייא הזים ואר : כידיר אוגלי בן מוסטאפא בנים היי :

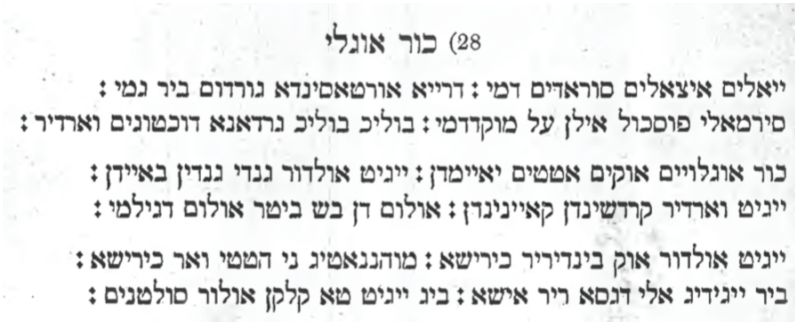
26) KÖR OGLI

Ben bir zaman Çardaklıda oturdım
Dostım anıp düşmanımı yazardım
Yidi kat zinciri birden uzardım
Hıdır oglı ben Mustafa benim hey

Hıdır oglı der ki yaradan canı
Aç göziñni Kör oglı hasmını tanı
Yidi kat zincir zabt eylemez seni
Hıdır oglı ben Mustafa benim hey

Nice bir ben bu çöllerde gizerim
Gökte uçan kuştan hile sizerim
Saga sola bakmam kelleñ izerim
Hıdır oglı ben Mustafa benim hey

Arab atım var tiydanım var bezim var
Şahanım var ördegim var kazım var
Kör oglı ilen sallaşmaya hazım var
Hıdır oglı ben Mustafa benim hey

28) כור אוגלי

ייאלים איצאלים סוראדים דמי : דרייא אורטאסינדא גורדום ביר גמי :
סירטאלי פוסכול אילן על מוקדדמי : בוליכ בוליכ נרדאנא דוכטוגים ואדיר :

כור אוגלויים אוקים אטטים יאיימדן : ייגיט אולדור נגדי גנדין באיידן :
ייגיט ואדיר קרדשינדן קאיינינדן : אולום דן בש ביטר אולום דנילמי :

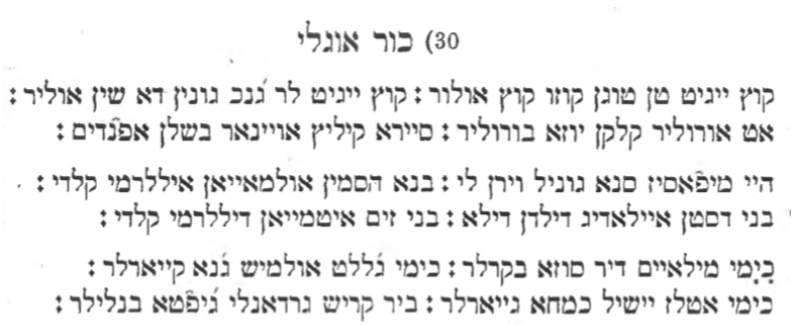
ייגיט אולדור אוק בינדיריר כיריש : מוהנגאטיג ני הטטי ואר כיריש :
ביר ייגידיג אלי דגסא ריר אישא : בינ ייגיט טא קלקן אולור סולטנים :

28) KÖR OGLI

Yiyelim içelim sürelim demi
Derya ortasında gördüm bir gemi
Sırmalı püskül ilen ‘al mukaddedmi
Bölik bölik gerdana döktügim vardır

Kör ogluyım okım attım yaymadan
Yigit oldur gendi gendin bayıdan
Yigit vardır kardaşından kaynından
Ölümden baş biter ölüm degilmi

Yigit oldur ok bindirir kirişe
Muhannetiñ ni hatti var kirişe
Bir yigidiñ eli degse bir işe
Biñ yigitte kalkan olur sultanım

30) כור אוגלי

קוץ ייגיט טן טוגן קוזו קוץ אולור : קוץ ייניט לר גנב גונין דא שין אוליר :
אט אורוליר קלקן יוזא בורוליר : סיירא קילין אוויינאר בשלן אפנדים :

היי מיפאסיז סנא גוניל וירן לי : בנא הסמין אולמאייאן איללרמי קלדי :
בני דסטן אייליאדיג דילדן דילא : בני זים איטמייאן דיללרמי קלדי :

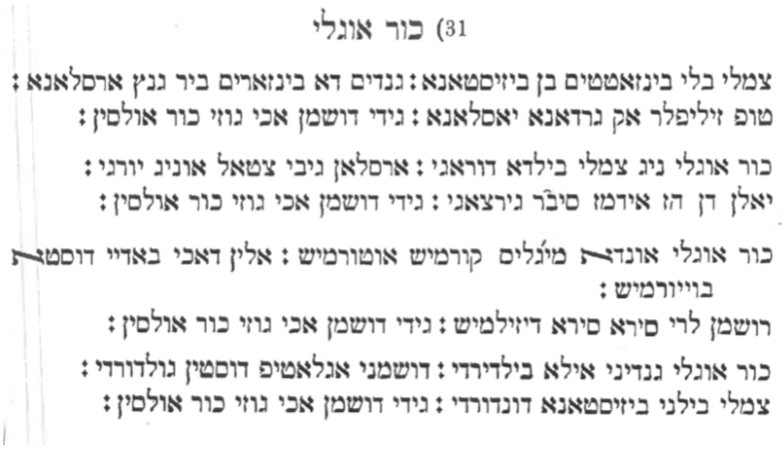
בְיְמי מילאיים דיר סוזא בקרלר : כימי גללט אולמיש גנא קייארלר :
כימי אטלז יישיל כמחא גייארלר : ביר קריש גרדאנלי גיפטא בנלילר :

30) KÖR OGLI

Koç yigitten togan kuzu koç olur
Koç yigitler cenk güninde şin olur
At urulır kalkan yüze burulır
Sayra kılıç oynar başlan efendim

Hey mifasız sana gönil virenli
Bana hasmın olmayan iller mi kaldı
Beni dastan eylediñ dilden dile
Beni zim itmeyen diller mi kaldı

Kimi milayimdir söze bakarlar
Kimi cellat olmış cana kıyarlar
Kimi atlaz yişil kemha giyerler
Bir karış gerdanlı cifte benliler

31) כור אוגלי

צמלי בלי בינזאטטים בן ביזיסטאנא : גנדים דא בינזארים ביר גנין ארסלאנא :
טופ זילפלר אק גרדאנא יאסלאנא : גידי דושמן אכי גוזי כור אולסין :

כור אוגלי ניג צמלי בילדא דוראני : ארסלאן ניבי צטאל אונינ יורני :
יאלן דן הז אידמז סיבר גירצאני : גידי דושמן אכי גוזי כור אולסין :

כור אוגלי אונדא מיגלים קורמיש אוטורמיש : אלין דאכי באדיי דוסטא
בוייורמיש :
רושמן לרי סירא סירא דיזילמיש : גידי דושמן אכי גוזי כור אולסין :

כור אוגלי גנדיני אילא בילדירדי : דושמני אגלאטיפ דוסטין גולדורדי :
צמלי כילני ביזיסטאנא דונדורדי : גידי דושמן אכי גוזי כור אולסין :

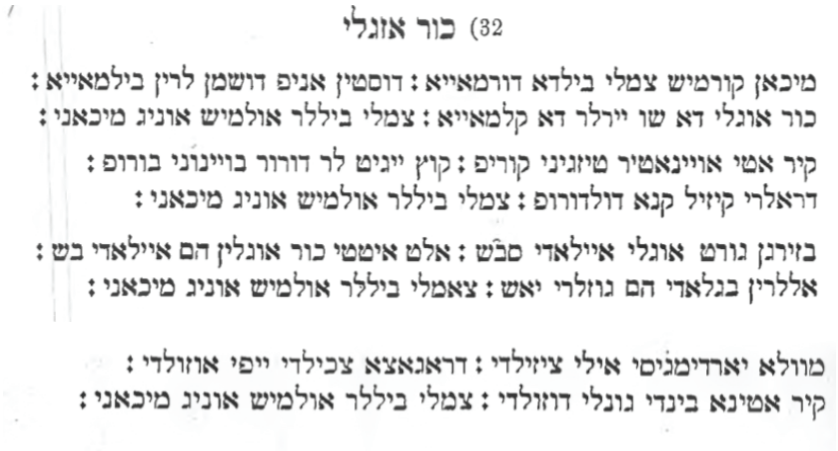
31) KÖR OGLI

Çamlı beli binzettim ben bizistana
Gendimde binzerim bir genç arslana
Top zilifler ak gerdana yaslana
Gidi düşman eki gözi kör olsın

Kör oglınıñ çamlı belde duragı
Arslan gibi çatal onıñ yüregi
Yalandan haz idmez siver girçegi
Gidi düşman eki gözi kör olsın

Kör oglı onda miclis kurmış oturmış
Elindeki badi dosta buyurmış
Düşmanları sıra sıra dizilmiş
Gidi düşman eki gözi kör olsın

Kör oglı gendini ile bildirdi
Düşmanı aglayıp dostın güldürdi
Çamlı binli bizistana döndürdi
Gidi düşman eki gözi kör olsın

כור אוגלי (32

מיכאן קורמיש צמלי בילדא דורמאייא : דוסטין אניפ דושמן לרין בילמאייא :
כור אוגלי דא שו יירלר דא קלמאייא : צמלי ביללר אולמיש אוניג מיכאני :

קיר אטי אויינאטיר טיזגיני קורים : קוץ ייניט לר דורור בויינוני בורופ :
דראלרי קיזיל קנא דולדורופ : צמלי ביללר אולמיש אוניג מיכאני :

בזירגן גורט אוגלי אייללאדי סבש : אלט איטטי כור אוגלין הם אייללאדי בש :
אללרין בגלאדי הם גוזלרי יאש : צאמלי ביללר אולמיש אוניג מיכאני :

מוולא יארדימגיסי אילי ציזילדי : דראנאצא צכילדי ייפי אוזולדי :
קיר אטינא בינדי גונלי דוזולדי : צמלי ביללר אולמיש אוניג מיכאני :

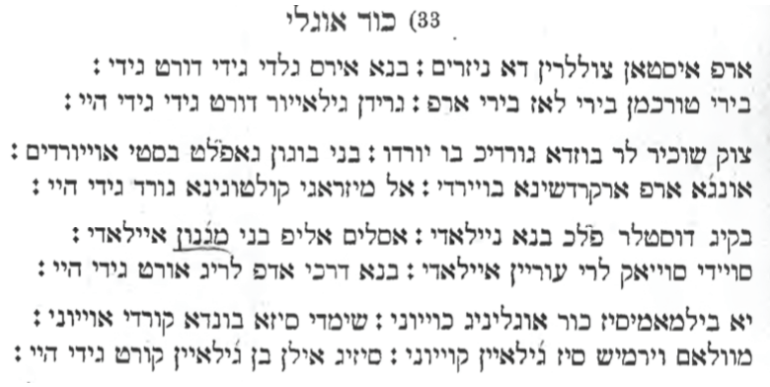
32) KÖR OGLI

Mikan kurmış çamlı bilde durmaya
Dostın anıp düşmanların bilmeye
Kör oglı da şu yirlerde kalmaya
Çamlı biler olmış onıñ mikanı

Kır atı oynatır tizgini kurıp
Koç yigitler durur boynunı burup
Deryaları kızıl kana doldurup
Çamlı biler olmış onıñ mikanı

Bezirgan Gürt oglı eyledi savaş
Alt itti Kör oglın hem eyledi baş
Ellerin bagladı hem gözleri yaş
Çamlı biler olmış onıñ mikanı

Mevla yardımcısı ili çizildi
Daragaça çekildi yipi üzüldi
Kır atına bindi gönli düzüldi
Çamlı biler olmış onıñ mikanı

(33 כור אוגלי

ארפ איסטאן צוללרין דא ניזרים : בנא אירם גלדי גידי דורט גידי :
בירי טורכמן בירי לאז בירי ארפ : גרידן גילאייור דורט גידי גידי היי :

צוק שוכיר לר בוזדא גורדיכ בו יורדו : בני בונון נאפלט בסטי אוייורדים :
אונגא ארפ ארקרדשינא בויירדי : אל מיזראני קולטונינא גורד גידי היי :

בקינ דוסטלר פלכ בנא נייאלדי : אסלים אליפ בני מנגון אייילאדי :
סויידי סוייאק לרי עוריין אייילאדי : בנא דרכי אדפ לריג אורט גידי היי :

יא בילמאמיסיז כור אוגלינינ כוייוני : שימדי סיזא בונדא קורדי אוייוני :
מוולאם וירמיש סיז גילאיין קוייוני : סיזינ אילן בן גילאיין קורט גידי היי :

33) KÖR OGLI

Arap istan çöllerinde gizerim
Bana ıras geldi gidi dört gidi
Biri Türkmen biri Laz biri Arap
Geriden gileyor dört gidi gidi hey

Çok şükirler bunda gördik bu yurdu
Beni bugün gaflet bastı uyurdım
Önce Arap arkardaşına buyurdı
Al mızragı koltugına Gürd gidi hey

Bakıñ dostlar felek bana neyledi
Aslı'm alıp beni Mecnun eyledi
Soydı soyakları 'uryan eyledi
Bana derki edepleriñ ört gidi hey

Ya bilmemisiz Kör oglınıñ huyunı
Şimdi size bunda kurdı oyunı
Mevlam virmiş sizcileyin koyunı
Siziñ ilen bencileyin kurt gidi hey

Sonuç

Türk dünyası anlatı geleneği göz önünde bulundurulduğunda yayılma alanı bakımından en çok çeşitliliğe uğramış epik anlatıların başında Köroğlu Destanı gelir. Bu bakımdan Köroğlu Destanı'nın çok geniş bir coğrafyaya yayılması yapılan çalışmaların da çeşitliliğini artırmıştır. Nitekim Köroğlu Destanı'nın Türk dünyası coğrafyasındaki yayılma ve genişleme süreci metin merkezli kuramlara yönelik araştırmaların da sorgulanmasına yol açmıştır. Belirtmemiz gerekir ki Türk dünyasının ortak düşün sisteminin ürünü olan Köroğlu destan ve hikâyeleri üzerine yeni bulgular ve yeni veriler ile daha bütüncül düzlemde yaklaşımın gerekliliği muhakkaktır.

Türk anlatı geleneğinde; herhangi bir halk bilgisi yaratmasının sözlü gelenek içerisinde bir yerden başka bir yere -sözlü veya yazılı bir şekilde- taşınabildiği ve bu taşınma esnasında anlatının kültürel bellekte çeşitlenme kazandığı pek çok halk bilgisi yaratmasında görülmektedir. Bunda şüphesiz ki Türk milletinin tarihsel süreç içerisinde savaş, göç, ticaret vb. olgular ile fiziksel ve zihinsel sınırlarını genişletmesinin payı büyüktür. Köroğlu destanı da böyle bir yayılma sonucunda Kırım Karay Türkleri arasında kendisine yer edinmiş ve Karay Türklerinin "mecuma" adını verdiği mecmualarda Köroğlu Destanı'nın izleri tespit edilmiştir. Bu çalışma ile birlikte de Kırım Karay Türkleri arasında varlığı tespit edilen 20 yeni şiir, İbrani harfli bir mecmuadan Latin harflerine aktarılarak Köroğlu hazinesine kazandırılmıştır.

Notlar

1 Köroğlu Destanı'nın yayılma sahası hakkında bkz. Pertev Naili Boratav, *Köroğlu Destanı*, İstanbul: Adam. 1984, ss. 21-44. Köroğlu kitabı, (S. Koz, Haz. 2014), İstanbul: Kitabevi.

Kaynaklar

Altınkaynak, E. (2006). *Tozlu zaman perdesinde Kırım Karayları*. Haarlem: Sota.

Boratav, P. N. (2011). *Halk hikâyeleri ve halk hikâyeciliği*. (M.S. Koz, Haz.). İstanbul: Tarih Vakfı.

Boratav, P. N. (1984). *Köroğlu destanı*. İstanbul: Adam.

Köroğlu kitabı (2014). (S. Koz, Haz.). İstanbul: Kitabevi.